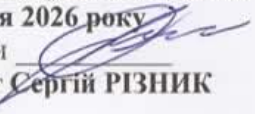

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**Відтворення жанрово-стилістичних рис
англомовної п'єси "An Ideal Husband" Оскара Вайльда
в українському перекладі**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «бакалавр»
студента IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська
мова і література», ОПП «Українська
і англійська мови: переклад
та редагування»
Михайленка Олексія Миколайовича

Науковий керівник:
Кандидат філологічних наук, асистент
Тетяна Доній

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
№ 16 від 5 червня 2026 року
завідувач кафедри
к.філол.н., доцент **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ–2026

Анотація

У кваліфікаційній роботі досліджено особливості відтворення жанрово-стилістичних рис англomовної п'єси Оскара Вайльда «*An Ideal Husband*» в українському перекладі. Актуальність теми зумовлена необхідністю поглибленого аналізу перекладацьких стратегій, спрямованих на збереження авторського ідіостилу, комічного ефекту та культурно-історичних особливостей вікторіанської драматургії в умовах міжмовної трансформації. Об'єктом дослідження є оригінальний текст п'єси та його український переклад, а предметом – .

Метою роботи є комплексний аналіз та виявлення перекладацьких рішень, що забезпечують збереження афористичності, парадоксальності, мовної гри та соціокультурного контексту твору. Для досягнення поставленої мети застосовано порівняльно-перекладознавчий, описовий, контекстуально-інтерпретаційний та стилістичний методи дослідження, що дозволило виявити специфіку трансформації комедійного дискурсу в українському перекладі.

У роботі комплексно проаналізовано жанрові особливості комедії «вищого світу» кінця XIX століття, зокрема її соціально-критичну спрямованість, інтелектуальну іронію, систему естетичних цінностей та специфіку драматургічного діалогу, що базується на поєднанні дотепності, парадоксальності та прихованої сатири. Визначено ключові риси ідіостилу О. Вайльда, серед яких афористичність мовлення, використання парадоксів як засобу руйнування традиційних моральних уявлень, витончена мовна гра, а також естетизація буденних соціальних ситуацій через інтелектуальний гумор. Окрему увагу приділено аналізу авторської системи комічного, що реалізується через каламбури, алюзії та риторичні конструкції, характерні для вікторіанської драматургії.

Також у дослідженні розглянуто перекладацькі стратегії відтворення афоризмів, каламбурів і мовленнєвих характеристик персонажів, зокрема трансформаційні прийоми, компенсацію, адаптацію та збереження прагматичного ефекту оригіналу в умовах міжмовної та міжкультурної взаємодії.

Ключові слова: переклад, жанрово-стилістичні особливості, ідіостиль, Оскар Вайльд, комедія, афористичність, мовна гра, вікторіанська драма.

Abstract

The qualification thesis examines the reproduction of genre and stylistic features of Oscar Wilde's play *An Ideal Husband* in its Ukrainian translation. The relevance of the study is determined by the need for an in-depth analysis of translation strategies aimed at preserving the author's individual style, comic effect, and socio-cultural characteristics of Victorian drama in the process of interlingual transformation. The object of the research is the original text of the play and its Ukrainian translation, while the subject is the genre and stylistic devices and the ways of their rendering in the translated text.

The aim of the study is to identify and provide a comprehensive analysis of translation decisions that ensure the preservation of aphoristic expression, paradox, wordplay, and socio-cultural context of the literary work. To achieve this aim, comparative translation analysis, descriptive, contextual-interpretative, and stylistic methods were applied, which made it possible to identify the specifics of transforming comic discourse in the Ukrainian translation.

The study provides a comprehensive analysis of the genre features of the "society comedy" of the late 19th century, in particular its socio-critical orientation, intellectual irony, system of aesthetic values, and the specificity of dramatic dialogue based on a combination of wit, paradoxicality, and subtle satire. The key features of O. Wilde's individual style have been identified, including aphoristic expression, the use of paradox as a means of undermining traditional moral concepts, refined wordplay, as well as the aestheticization of everyday social situations through intellectual humour. Special attention is paid to the analysis of the author's system of comedy, which is realized through puns, allusions, and rhetorical constructions characteristic of Victorian drama.

The study also examines translation strategies for rendering aphorisms, puns, and the speech characteristics of characters, including transformational techniques, compensation, adaptation, and the preservation of the pragmatic effect of the original within interlingual and intercultural interaction.

Keywords: translation, genre and stylistic features, individual style, Oscar Wilde, comedy, aphorism, wordplay, Victorian drama.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ВІДТВОРЕННЯ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ.....	6
1.1. Специфіка та жанрова своєрідність комедії «вищого світу» кінця ХІХ століття	6
1.2. Ідіостиль Оскара Вайльда: лінгвістичний та естетичний аспекти.....	9
1.3. Стратегії та виклики відтворення авторського стилю в українському перекладі.....	13
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ П'ЄСИ «ІДЕАЛЬНИЙ ЧОЛОВІК» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	17
2.1. Афористичність та парадокси.....	17
2.2. Комічне: каламбури та гра слів	25
2.3. Соціокультурний контекст / мовленнєві портрети персонажів	30
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38

ВСТУП

Переклад художнього тексту завжди є складним лінгвостилістичним завданням, оскільки перекладач постає перед необхідністю не лише відтворити змістовий план оригіналу, а й зберегти його художню неповторність, жанрову специфіку та авторський стиль. Особливої складності це завдання набуває тоді, коли йдеться про переклад драматургічного тексту – жанру, що поєднує в собі вимоги сценічної реалізації, діалогічної природи мовлення та підвищену роль усіх рівнів мови: фонетичного, лексичного, синтаксичного та прагматичного.

Творчість Оскара Вайльда є одним із найяскравіших явищ англійської літератури кінця XIX століття. Його п'єси, і зокрема «Ідеальний чоловік» (*An Ideal Husband*, 1895), являють собою зразок інтелектуальної комедії, що синтезує елементи комедії звичаїв, сатиричної драми й естетичного маніфесту. Особливістю цього твору є надзвичайно щільна мовна тканина: кожна репліка персонажа є водночас носієм соціальної характеристики, естетичної позиції автора та зразком риторичної майстерності.

Актуальність дослідження зумовлена кількома чинниками. По-перше, попри існування українського перекладу п'єси «Ідеальний чоловік», виконаного Ростиславом Доценком, комплексного перекладознавчого аналізу цього тексту з погляду збереження жанрово-стилістичної специфіки досі не проводилося. По-друге, питання перекладу вікторіанської комедії звичаїв є особливо складним у плані відтворення культурних реалій, мовної гри та системи алюзій, властивих англійській суспільній думці відповідної епохи. По-третє, в умовах активного розвитку українського перекладознавства зростає потреба у детальних аналітичних дослідженнях конкретних перекладацьких рішень на матеріалі класичних текстів.

Метою роботи є комплексний аналіз відтворення жанрово-стилістичних рис п'єси Оскара Вайльда «Ідеальний чоловік» (*An Ideal Husband*) в українському перекладі Ростислава Доценка.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) окреслити жанрову специфіку вікторіанської комедії «вищого світу» як різновиду драматургічного тексту;
- 2) дослідити основні риси ідіостилю Оскара Вайльда в контексті естетики декадансу та дендизму;
- 3) охарактеризувати поняття перекладацької еквівалентності та адекватності стосовно перекладу комедійних та афористичних текстів;
- 4) провести порівняльний аналіз оригінального тексту п'єси та її українського перекладу за основними жанрово-стилістичними показниками;
- 5) визначити ступінь перекладацьких втрат та здобутків у відтворенні комічного, афористичності, парадоксу та мовних портретів персонажів.

Об'єктом дослідження є текст п'єси Оскара Вайльда «Ідеальний чоловік» (An Ideal Husband) та її переклад українською мовою, виконаний Ростиславом Доценком.

Предметом дослідження є жанрово-стилістичні особливості оригінального тексту та способи їх відтворення в українському перекладі.

Теоретичну базу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних перекладознавців у галузі теорії перекладу, лінгвостилістики та лінгвокультурології, а також роботи, присвячені аналізу творчості Оскара Вайльда.

Методи дослідження: описовий метод, порівняльно-перекладознавчий аналіз, контекстуально-інтерпретаційний метод, метод стилістичного аналізу, елементи кількісного аналізу при оцінці частотності перекладацьких трансформацій.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у навчальних курсах із теорії та практики перекладу, лінгвостилістики, а також як матеріал для подальших досліджень у галузі перекладознавства та англійської літератури.

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів із підрозділами, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 46 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ВІДТВОРЕННЯ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТЕКСТУ У ПЕРЕКЛАДІ

1.1. Специфіка та жанрова своєрідність комедії «вищого світу» кінця XIX століття

Драматургічний текст належить до особливої категорії літературних творів, що визначається специфікою свого існування: він призначений як для читання, так і для сценічного втілення. Ця двовимірність – літературна та театральна – визначає його структурну та стилістичну своєрідність. Дослідники виокремлюють у драматургічному тексті два плани: основний текст (репліки персонажів) та побічний текст (ремарки, авторські коментарі) [7]. Взаємодія цих двох планів утворює особливий семіотичний простір, де слово набуває додаткових функцій – характерологічної, драматургічної, ідеологічної.

Діалогічне мовлення є центральним елементом драматургічного тексту. На відміну від нарративного тексту, де автор опосередковано керує сприйняттям читача, у драмі весь зміст передається через репліки персонажів. Це висуває особливі вимоги до перекладача: він повинен зберегти не лише денотативний зміст висловлювань, а й їхній прагматичний потенціал, тобто комунікативний намір, емоційне забарвлення, соціальний статус мовця та стилістичну тональність [22]. Дослідники наголошують, що мовлення персонажа є одночасно дзеркалом його характеру і засобом створення комедійного або трагічного ефекту.

Ремарки у п'єсах Вайльда виконують надзвичайно важливу функцію. Вони не обмежуються суто технічними вказівками щодо сценічного простору чи руху акторів, а перетворюються на самостійні естетичні висловлювання. Вайльд у своїх ремарках характеризує персонажів із витонченою іронією, описує інтер'єр як відбиток суспільного статусу і моральної позиції, вводить контрапункт між зовнішністю та внутрішнім єством [14]. Наприклад, у

ремарках до «Ідеального чоловіка» автор не просто вказує на присутність того чи іншого героя, а дає розгорнуту психологічну та соціальну характеристику, що робить ремарку самостійним художнім текстом.

З перекладознавчого погляду ремарки становлять окремий виклик: з одного боку, вони мають бути зрозумілі режисерові і акторам як практичні вказівки, з іншого – вони несуть стилістичне навантаження, яке не можна нехтувати. Перекладач змушений обирати між буквальністю, що зберігає авторський тон, та функціональним адаптуванням, що полегшує сценічне виконання [19]. У багатьох випадках ці дві стратегії вступають у протиріччя.

Специфіка діалогу у вікторіанській комедії визначається також особливими правилами мовної поведінки вищого суспільства. Ці правила – ввічливість, непрямість, евфемізація, умовчання – є культурно обумовленими і не мають прямих еквівалентів у мові перекладу. Перекладач повинен знайти способи передачі цих умовностей засобами цільової мови, зберігаючи при цьому відчуття епохи і соціального середовища [3].

Комедія звичаїв (*comedy of manners*) як жанр сягає корінням XVII–XVIII століть, однак у вікторіанську епоху набуває нового наповнення. Якщо у Реставраційній комедії головним об'єктом осміювання була гіпокрисія моральних норм аристократії, то у вікторіанській версії цього жанру на перший план виходить конфлікт між публічною репутацією та прихованою істиною, між соціальним фасадом і людською сутністю [11]. Ця амбівалентність і становить основу сюжетних колізій п'єс Вайльда.

«Ідеальний чоловік» є яскравим зразком синтетичного жанру. Поверхнево це комедія: вона сповнена дотепних реплік, непорозумінь, ситуативного гумору та щасливого фіналу. Однак під цим комедійним покривалом приховується серйозна морально-філософська проблематика: питання про співвідношення ідеалу та реальності, про ціну компромісу, про природу чесності у суспільстві, де видимість важливіша за суть [28]. Саме ця двошаровість робить п'єсу естетично неоднозначною та перекладацьки складною.

Дослідники підкреслюють, що Вайльд вводить у «Ідеальному чоловікові» елементи мелодрами (шантаж, таємниця минулого, загроза розкриття), водевілю (комічні непорозуміння, маски, переодягання смислів), а також інтелектуальної дискусії у стилі платонівського діалогу [6]. Ця жанрова поліфонія вимагає від перекладача здатності одночасно підтримувати кілька тональностей – легку й іронічну у комедійних сценах, напружену і патетичну у драматичних кульмінаціях.

Важливим аспектом вікторіанської комедії звичаїв є її сильна прив'язка до соціального контексту. Всі герої п'єси існують у суворо регламентованій системі суспільних відносин, де кожна деталь – вбрання, жест, вибір слова – є знаком соціального статусу і моральної репутації [16]. Перекладаючи такий текст, необхідно або зберегти ці специфічні культурні коди, пояснюючи їх через контекст, або знайти функціональні еквіваленти в культурі мови перекладу – з ризиком анахронізму або культурної дистанції.

Жанрова домінанта «Ідеального чоловіка» – комедійна – виявляється насамперед у діалогах, де дотеп і парадокс слугують не лише засобом розваги, а й способом розкриття характерів і формулювання авторської позиції. Вайльд використовує комедію як філософію: сміх стає інструментом пізнання соціальної дійсності та людської природи [1].

Одним із найскладніших аспектів міжкультурного трансферу вікторіанського тексту є відтворення реалій епохи. П'єса насичена посиланнями на специфічні інститути англійського суспільства: парламентська діяльність, клуби, суспільні сезони, правила поведінки в салоні, кодекс честі джентльмена [4]. Ці реалії потребують або коментування, або адаптації, або транспозиції – жодне з цих рішень не є ідеальним.

Окремою проблемою є відтворення часового дистанціювання: оригінал написаний понад 130 років тому і навіть для сучасного англомовного читача є певною мірою «архаїчним» – але ця архаїчність є навмисною, вона є частиною художнього ефекту. Перекладач повинен зберегти цей ефект «ретро», не

перетворюючи текст на незрозумілий для сучасного читача, але й не усучаснюючи його до рівня втрати жанрової ідентичності [17].

Суттєвим аспектом жанрової своєрідності є також функціонування іронії як домінантного художнього принципу. Іронія в комедії «вищого світу» виконує не лише комічну, а й критичну функцію, дозволяючи авторові дистанціюватися від зображуваного світу та водночас включати читача в інтелектуальну гру інтерпретацій. Саме іронічна організація тексту забезпечує багатозначність висловлювань і створює ефект постійної смислової нестабільності, що є характерною рисою модерної драматургії кінця XIX століття.

Отже, жанрова своєрідність комедії «вищого світу» кінця XIX століття визначається складною взаємодією соціального контексту, мовної організації, іронічної стратегії та структурної багатошаровості тексту. У п'єсах О. Вайльда ця система досягає максимальної естетичної концентрації, де кожен елемент драматургічної форми набуває функції носія додаткових смислів, а комічне стає не лише жанровою ознакою, а й способом художнього мислення.

1.2. Ідіостиль Оскара Вайльда: лінгвістичний та естетичний аспекти

Оскар Вайльд є центральною фігурою естетичного руху кінця XIX століття – напряду, що проголошував примат краси над утилітарністю, мистецтва над мораллю, форми над змістом. Цей світогляд знайшов безпосереднє відображення у його мові: мовлення у п'єсах Вайльда саме по собі є естетичним об'єктом, твором мистецтва, незалежно від того, що саме воно повідомляє [12]. Фраза Вайльда завжди відточена до ювелірної досконалості, вона апелює до естетичного почуття читача / глядача не менше, ніж до його розуму.

Дендизм як культурно-естетична позиція проявляється у Вайльда не лише у зовнішній поведінці персонажів, а й у самій мовленнєвій практиці: мова денді є свідомо позбавленою банальності, сентиментальності та

моральної дидактики, тяжіє до афористичності та інтелектуальної витонченості [29].

Парадокс є, мабуть, найбільш упізнаваною рисою стилю Вайльда. Парадоксальне висловлювання руйнує очікувану логіку судження, підриває загальноприйняту мудрість і замінює її несподіваною, але художньо переконливою альтернативою [5].

Афористичність є тісно пов'язаною з парадоксальністю рисою вайльдівського стилю. Афоризм являє собою коротке, граматично завершене висловлювання, що містить узагальнений висновок про якийсь аспект людського буття [15]. У Вайльда афоризм завжди є також засобом характеристики персонажа: хто і як говорить афоризмами, розкриває його соціальний статус, інтелектуальний рівень і ставлення до світу. Перекладач зобов'язаний зберегти афористичну стислість і художню завершеність таких висловлювань.

Гра слів – ще один значущий елемент вайльдівського ідіостилу. Вайльд майстерно використовує омонімію, полісемію та звукові збіги для досягнення комічного ефекту або несподіваного змістового зрушення [27].

Антитеза – симетричне протиставлення двох понять або суджень – є ще одним структурним принципом вайльдівської фрази. Антитеза у Вайльда не просто риторичний прийом, а спосіб організації думки: через зіткнення протилежностей він виражає амбівалентність моральних і естетичних оцінок [24]. «Жінки дуже погано приховують таємниці, які знають, і дуже добре – ті, яких не знають» – такий тип висловлювання характерний для антитетичного мислення автора.

Каламбур у п'єсах Вайльда виконує двояку функцію: він є засобом створення комічного ефекту і водночас засобом характеристики персонажа. Здатність до дотепного каламбуру є маркером соціальної та інтелектуальної приналежності: тільки люди вищого суспільства, що мають відповідне виховання і тонкий естетичний смак, можуть дозволити собі таку розкіш [8].

Слуги, представники торговельного класу і «нові гроші» не говорять каламбурами у Вайльда – це прерогатива аристократичного духу.

Система мовленнєвих портретів персонажів у «Ідеальному чоловікові» є майстерно розробленою. Кожен герой говорить на власній «мовленнєвій хвилі»: сер Роберт Чілтерн – із пафосом і самовиправданням; леді Чілтерн – з ідеалістичною непохитністю; лорд Горінг – з бездоганною легкістю та іронією; місіс Чівлі – зі злим дотепом і завуальованою загрозою [18]. Ця система є функціональним еквівалентом психологічної характеристики, здійсненої не через авторський опис, а через пряме мовлення.

Мовна індивідуалізація персонажів вимагає від перекладача відповідності не лише на рівні слів, а й на рівні ритмічного малюнка, синтаксичних конструкцій і прагматичних маркерів. Якщо в оригіналі лорд Горінг говорить короткими, відточеними фразами з несподіваними кінцівками, то і в перекладі його мовлення повинно мати той самий ритм і ту ж несподіваність – навіть якщо конкретні слова і синтаксичні конструкції не збігаються [23].

Важливою рисою вайльдівської інтелектуальної гри є свідомо авторефлексія мови: персонажі часто коментують власні слова, виправляють себе, іронізують над мовленнєвими штампами. Ця метамовна гра є специфічно вайльдівською рисою, що свідчить про його глибоко самосвідоме ставлення до мови як матеріалу мистецтва [13]. Перекладач, що ігнорує цю мовну рефлексивність, втрачає суттєвий шар авторського смислу.

Ідіостиль Оскара Вайльда формується як унікальна система естетико-лінгвістичних принципів, у якій мова перестає бути лише засобом комунікації й набуває статусу автономного художнього феномена. У межах естетичного руху кінця XIX століття, що утверджував пріоритет краси над утилітарністю та форми над змістом, мовлення у Вайльда постає як самодостатній об'єкт естетичної насолоди. Його фраза є ретельно сконструйованою, ритмічно вивіреною і семантично багатозначною, що дозволяє розглядати драматургічний текст не лише як носій сюжету, а як витвір вербального

мистецтва, де кожен вислів виконує одночасно інформативну, естетичну та ідеологічну функції.

Центральною світоглядною засадою ідіостилю Вайльда виступає естетизм, у межах якого мистецтво відмежовується від моралізаторства і прагматизму. Мовлення персонажів у його п'єсах не підпорядковується виключно логіці розвитку сюжету, а функціонує як автономна система естетичних значень. Саме тому діалог у Вайльда часто набуває форми інтелектуальної гри, де важливішим є не те, що сказано, а як це сказано. Така установка визначає специфічну «музикальність» його прози та драматургії, у якій синтаксична симетрія, ритм фрази та інтонаційна завершеність відіграють ключову роль у створенні художнього ефекту.

Особливо виразною рисою ідіостилю є дендизм як культурно-естетична позиція, що проявляється не лише у зовнішній поведінці, а й у мовленнєвій практиці. Мова денді у Вайльда характеризується свідомою відстороненістю від банальності, емоційної надмірності та моральної дидактики. Вона тяжіє до афористичності, парадоксальності та інтелектуальної витонченості. У цьому сенсі мовлення стає маркером соціальної ідентичності персонажа, а також засобом естетичної самоінсценізації, що особливо яскраво виявляється у салонних діалогах його драм.

Провідним структурним принципом вайльдівського ідіостилю є парадокс, який виконує функцію семантичного «зламу» очікуваної логіки висловлювання. Парадокс у Вайльда не є лише риторичною прикрасою, а становить спосіб мислення, що демонструє відмову від однозначних істин і утверджує багатозначність інтерпретації. Саме через парадоксальність висловлювання руйнується автоматизм сприйняття моральних і соціальних норм, а читач або глядач залучається до інтелектуальної гри переосмислення загальноприйнятих уявлень. У перекладацькому аспекті це створює необхідність збереження не лише змістової інверсії, а й ефекту несподіваності, який є ключовим для функціонування парадоксу як художнього прийому.

Отже, ідіостиль Оскара Вайльда є складною системою взаємопов'язаних лінгвістичних та естетичних механізмів, у якій парадокс, афоризм, іронія, антитеза та гра слів формують цілісну художню модель мовлення. Ця модель забезпечує не лише комічний ефект, а й глибоку інтелектуальну багатовимірність тексту, що робить його переклад особливо складним завданням, оскільки вимагає відтворення не лише змісту, а й самої естетичної природи вайльдівського слова.

1.3. Стратегії та виклики відтворення авторського стилю в українському перекладі

Питання еквівалентності є центральним у теорії художнього перекладу. Класичне розуміння еквівалентності як повної відповідності між оригіналом і перекладом на всіх рівнях давно було визнане нездійсненним ідеалом: через системні відмінності між мовами повна формальна еквівалентність неможлива без жертви функціональною або прагматичною еквівалентністю [10]. Сучасна теорія перекладу оперує радше поняттям адекватності – відповідності перекладу його комунікативній функції та художній меті в контексті цільової культури.

Концептуальну основу цього дослідження становить теорія еквівалентності Юджина Найди, викладена у праці «Toward a Science of Translating» (1964). Найда розрізняє два типи еквівалентності. Формальна еквівалентність орієнтована на максимально точне відтворення структурних особливостей оригіналу: граматики, синтаксису, порядку слів. Динамічна (функціональна) еквівалентність спрямована на досягнення аналогічного комунікативного та естетичного ефекту в реципієнта перекладу – такого самого враження, яке оригінальний текст справляв на свого читача. Для художньої літератури, і особливо для комедії, динамічна еквівалентність є більш пріоритетною: важливо, щоб читач перекладу сміявся там, де сміється читач оригіналу [26].

Поняття перекладацьких втрат і здобутків є ключовим для оцінки якості перекладу. Жодний переклад не є ні абсолютно еквівалентним, ні абсолютно неадекватним: він неминуче щось втрачає – і щось набуває. Мистецтво перекладача полягає у свідомому управлінні цими втратами і здобутками, у намаганні мінімізувати втрати у функціонально важливих елементах і максимально використати потенціал мови перекладу для компенсаційних здобутків [2].

Реалії вікторіанської епохи є особливо складним об'єктом перекладу. Вони поділяються на кілька груп: соціально-інституційні реалії (Вестмінстер, Палата громад, лондонські клуби, Сезон у вищому суспільстві), побутові реалії (afternoon tea, calling cards, chaperones), культурні реалії (алюзії на відомих людей і події) та мовленнєво-етикетні реалії (формули ввічливості, звертання, форми привітання) [7]. Для кожної групи реалій існують різні перекладацькі стратегії: транслітерація з коментарем, функціональний аналог або описова перифраза [11].

Передача комічного в перекладі є одним із найскладніших завдань перекладацької практики. Комізм є культурно специфічним: те, що смішно в одній культурі, може бути нейтральним або навіть образливим в іншій. Вайльдівський комізм базується насамперед на інтелектуальній насолоді від несподіваного – від порушення очікуваного логічного ланцюжка, від перевертання загальноприйнятої мудрості [3]. Саме тому в перекладі вайльдівської комедії динамічна еквівалентність, спрямована на відтворення ефекту, є значно доцільнішою за формальну, орієнтовану на буквально відтворення форми.

Гра слів становить особливо складний рівень перекладацьких труднощів, оскільки вона часто базується на унікальних для мови оригіналу фонетичних або семантичних зв'язках. У таких випадках буквальний переклад є неможливим без втрати комічного ефекту, тому перекладач змушений застосовувати стратегію компенсації – створення нових ігрових ефектів в інших частинах тексту [27]. Іронія у творчості О. Вайльда є одним із

найтонших і найскладніших для перекладу елементів, оскільки вона рідко набуває прямої сатиричної форми – їй властива інтелектуальна дистанційованість і естетична стриманість.

Для українського перекладознавства особливий інтерес становлять праці та перекладацька практика Олексі Негребецького, який послідовно відстоює принцип функціональної адекватності художнього перекладу. На думку перекладача, головним завданням є не механічне відтворення мовної форми оригіналу, а передача його художнього впливу на читача. У своїх перекладах Негребецький активно використовує засоби мовної адаптації, компенсації та творчого переосмислення окремих елементів тексту, якщо це необхідно для збереження стилістичного ефекту, гумору чи характерологічних особливостей персонажів. Такий підхід особливо актуальний при перекладі драматургії, де текст призначений не лише для читання, а й для сценічного втілення.

Значну увагу дослідники приділяють проблемі відтворення індивідуального стилю автора. Авторський стиль формується сукупністю мовних, композиційних, жанрових та ідейно-художніх особливостей твору. У випадку драматургії Оскара Вайльда стиль є одним із головних носіїв художньої цінності тексту, адже саме через дотепні діалоги, парадоксальні висловлювання та вишукану мовну гру розкриваються характери персонажів і реалізується сатирична спрямованість твору. Тому перекладачеві необхідно не лише передати зміст реплік, але й зберегти їхню ритміку, експресивність та інтелектуальну напругу.

Особливого значення набуває проблема перекладу афористичності мовлення Вайльда. Багато реплік персонажів побудовані як завершені парадоксальні сентенції, що поєднують лаконічність форми та глибину змісту. Втрата цієї особливості призводить до послаблення художнього ефекту й нівелювання авторської манери. Саме тому перекладачі часто вдаються до синтаксичних трансформацій, перестановок та лексичних заміन, прагнучи

зберегти афористичність вислову навіть за умови відходу від буквального перекладу.

Важливим аспектом перекладу є також відтворення соціальної характеристики персонажів через мовлення. У комедії «*An Ideal Husband*» мовні особливості героїв тісно пов'язані з їхнім суспільним становищем, рівнем освіти та належністю до певного соціального кола. Представники британської аристократії послуговуються витонченими мовленнєвими формулами, складними синтаксичними конструкціями та прихованою іронією. В українському перекладі необхідно знайти відповідні стилістичні ресурси, які дозволять відтворити ці соціально марковані особливості без порушення природності мовлення.

Таким чином, переклад авторського стилю Оскара Вайльда вимагає від перекладача комплексного застосування різноманітних стратегій і трансформацій. У центрі перекладацької уваги перебувають не лише змістові характеристики тексту, а й його жанрово-стилістична своєрідність, зокрема парадоксальність, іронічність, афористичність та комічний ефект. Саме ступінь збереження цих елементів дозволяє оцінити рівень адекватності українського перекладу та успішність відтворення індивідуального художнього стилю Оскара Вайльда.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ П'ЄСИ «ІДЕАЛЬНИЙ ЧОЛОВІК» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1. Афористичність та парадокси

Афористичний пласт «Ідеального чоловіка» є одним із найбагатших серед усіх п'єс Вайльда. П'єса насичена висловлюваннями, що набули статусу загальновідомих цитат і давно вийшли за межі самого твору, ставши частиною культурного словника. Аналіз перекладу цього пласту дозволяє найбільш рельєфно виявити стратегії і тактики перекладача у зіткненні з вайльдівським ідіостилем [15].

Показовим у цьому контексті є афоризм «A man's life is of more value than a woman's. It has larger issues, wider scope, greater ambitions». У перекладі українською мовою («Життя чоловіка цінніше за жіноче. Воно ширше за масштабом, глибше за змістом, величніше за прагненнями») збережено базову семантичну структуру, однак відбувається певна стилістична трансформація. З погляду перекладацьких трансформацій тут простежується насамперед модуляція (modulation) – перекладач змінює спосіб подання того самого змісту, додаючи урочисто-декларативного забарвлення замість стриманої офіційної тональності оригіналу. Зокрема, «larger issues» трансформується у «глибше за змістом» (зміна образу при збереженні смислу), «wider scope» передається як «ширше за масштабом» – варіантний відповідник (variant equivalent), а «greater ambitions» відтворюється як «величніше за прагненнями» – також варіантний відповідник із посиленням стилістичним забарвленням. Варто відзначити й транспозицію (transposition): прикметники порівняльного ступеня в оригіналі функціонують як предикативи («It has larger issues»), тоді як у перекладі вжиті прислівники порівняльного ступеня у ролі обставин («ширше за масштабом»), що є граматичною зміною при збереженні семантики. Англійський оригінал характеризується більш стриманою, майже «офіційною» риторикою, що посилює іронічний ефект через контраст між

формальною серйозністю та прихованою авторською дистанцією. Український варіант, натомість, набуває більш експресивного та підкреслено урочистого звучання, що частково знижує ступінь прихованої іронії, зміщуючи акцент у бік декларативності.

Вайльд часто будує афоризми за принципом «помилкової передумови»: спочатку висловлюється твердження, яке читач сприймає як загальновідому норму, а потім робиться несподіваний і логічно строгий висновок, що ламає цю норму. Наприклад: «I always pass on good advice. It is the only thing to do with it. It is never of any use to oneself» [20]. Ця тримастина конструкція є типово вайльдівською: перший рядок – несподіване твердження; другий – його самовиправдання; третій – парадоксальне пояснення. В українському перекладі: «Я завжди переказую добрі поради. Це єдине, що можна з ними зробити. Самому вони ніколи не надаються» – структура зберігається, проте деяка стилістична гострота третього елемента пом'якшена: «It is never of any use to oneself» є значно більш холодним і цинічним, ніж «самому вони ніколи не надаються».

«I always pass on good advice. It is the only thing to do with it. It is never of any use to oneself» реалізується тричленна структура, у якій кожен наступний елемент уточнює або парадоксально заперечує попередній. Український переклад («Я завжди переказую добрі поради. Це єдине, що можна з ними зробити. Самому вони ніколи не надаються») з точки зору перекладацьких трансформацій тут виявляється транспозиція (transposition): «It is never of any use to oneself» – безособова конструкція з формальним підметом – перетворюється на особове речення «Самому вони ніколи не надаються», де з'являється займенниковий підмет «вони» та давальний відмінок «самому». Це є граматичною реструктуризацією при збереженні змісту. Крім того, простежується антонімічний переклад (antonymic translation) у поєднанні із запереченням: «It is never of any use» (буквально: «воно ніколи не є корисним») передається як «ніколи не надаються», де «use/useful» замінюється на «придаватися» з часткою «не» – тобто позитивне поняття «usefulness»

перетворюється на заперечний дієслівний відповідник. Також можна говорити про варіантний відповідник (variant equivalent): «pass on» відтворюється як «переказую» – не дослівно, але функціонально точно. Загалом відтворює логічну послідовність, однак дещо пом'якшує фінальний іронічний ефект через менш різку прагматичну характеристику корисності порад, що впливає на загальний ступінь сатиричної гостроти висловлювання.

Особливо показовим є переклад афоризмів, що стосуються жіноцтва і шлюбу, – традиційно найбільш дотепні у Вайльда. У висловлюванні «The one charm of marriage is that it makes a life of deception absolutely necessary for both parties» реалізується типовий для автора механізм семантичної інверсії, коли позитивно маркована лексема «charm» вступає у конфлікт із негативно забарвленим змістом «deception». Український переклад («Єдина чарівність шлюбу полягає в тому, що він робить брехню абсолютно необхідною для обох сторін») зберігає парадоксальну структуру, однак заміна «deception» на «брехню» підсилює прямолінійність висловлювання, зменшуючи ступінь семантичної делікатності, властивої оригіналу. З погляду трансформацій тут присутня субституція (substitution) або опущення (omission): словосполучення «a life of deception» (буквально «життя, сповнене обману») скорочується до одного слова «брехня». Це одночасно є і стисненням (omission слова «life» та прийменникового звороту «of»), і субституцією – заміною розгорнутої конструкції одним лексичним відповідником. «Charm»

відтворюється як «чарівність» – варіантний відповідник (variant equivalent), що зберігає іронічний потенціал лексеми, але дещо посилює її «книжний» реєстр порівняно з нейтральнішим «charm». «The one» → «Єдина» – це також субституція артиклевої конструкції іменним відповідником. Варто також зазначити, що «a life of deception» несе образну метафоричну конотацію (шлюб як «life of deception»), тоді як «брехня» є прямою номінацією, – отже, тут можна говорити про деме́тафоризацію (demetaphorisation): оригінальна метафора «життя обману» замінюється прямим поняттям без образного компонента.

Загалом аналіз афористичного пласту показує, що перекладач найбільш успішний там, де афоризм спирається на семантичний парадокс, а не на формальну мовну гру. Там, де парадоксальний ефект досягається через ритм і синтаксичний паралелізм, переклад дещо втрачає у гостроті, оскільки ритмічні можливості української та англійської мов суттєво відрізняються [25].

Порівняльний аналіз дозволяє виявити кілька регулярних стратегій: по-перше, збереження семантичного змісту за рахунок певного спрощення синтаксичної витонченості; по-друге, тенденцію до пом'якшення найбільш різких або цинічних висловлювань; по-третє, часткову втрату ритмічної відточеності, яка є невід'ємною частиною вайльдівської афористичності [12].

Афоризми лорда Горінга є найбільш репрезентативними для вайльдівського стилю: цей персонаж є авторським альтер-его, і його репліки є найбільш насиченими парадоксами та дотепами. Аналіз перекладу його мовленнєвого портрету виявляє особливі труднощі: легкість і невимушеність Горінгового мовлення потребує відповідного стилістичного реєстру в

перекладі – витонченого, але не надмірно книжного, дотепного, але не гротескно смішного [16].

Серед найвдалиших перекладів афоризмів варто відзначити відтворення фрази: «Fashion is what one wears oneself. What is unfashionable is what other people wear» – «Мода – це те, що носиш сам. Немодне – це те, що носять інші». Перекладач зберігає структуру антитетичного визначення і досягає такого ж лаконічного і дотепного ефекту, як і оригінал [4]. З погляду трансформацій тут застосовано транспозицію (transposition): «what one wears oneself» (безособова конструкція з займенником «one») перетворюється на «що носиш сам» (особова форма другої особи однини), що є характерною рисою розмовного стилю в українській мові та збільшує ступінь безпосередності й дотепності висловлювання. «What is unfashionable» → «Немодне» – субституція (substitution) цілого підрядного речення одним словом, що є значним стисненням при повному збереженні смислу. Загальна структура – приклад уніфікації (unification) двох синтаксично паралельних висловлювань в єдину антитетичну конструкцію, яка добре відтворена в перекладі.

Аналіз перекладу парадоксів у п'єсі дозволяє зробити висновок про загалом вдале відтворення семантичного виміру цього стилістичного прийому. Водночас фонетично-ритмічний вимір, що відіграє важливу роль у сприйнятті вайльдівських афоризмів, відтворюється менш повно – що є об'єктивно зумовленим відмінністю між просодичними системами двох мов [21].

Афористичний та парадоксальний шар п'єси «Ідеальний чоловік» О. Вайльда становить один із ключових рівнів її художньої організації, оскільки саме через нього реалізується інтелектуальна гра, іронічна дистанція та соціально-критичний підтекст твору. У перекладацькому вимірі цей пласт є особливо показовим, адже афоризми та парадокси концентрують у собі основні риси ідіостилю автора і водночас вимагають максимальної точності у відтворенні як змісту, так і прагматичного ефекту.

Однією з характерних рис вайльдівських афоризмів є їхня здатність до подвійного кодування значення: на поверхневому рівні вони можуть сприйматися як узагальнені соціальні судження, тоді як на глибинному рівні часто містять іронічне або критичне заперечення самих цих суджень. У цьому полягає специфіка так званої «іронії позиції автора», коли персонаж формально висловлює певну думку, але композиційна структура твору сигналізує її проблематичність або навіть заперечення. Саме тому переклад афоризмів вимагає врахування не лише лексико-семантичного змісту, а й прихованої інтенції висловлювання.

Показовим у цьому контексті є афоризм «A man's life is of more value than a woman's. It has larger issues, wider scope, greater ambitions». У перекладі українською мовою («Життя чоловіка цінніше за жіноче. Воно ширше за масштабом, глибше за змістом, величніше за прагненнями») збережено базову семантичну структуру, однак відбувається певна стилістична трансформація. Англійський оригінал характеризується більш стриманою, майже «офіційною» риторикою, що посилює іронічний ефект через контраст між формальною серйозністю та прихованою авторською дистанцією. Український варіант, натомість, набуває більш експресивного та підкреслено урочистого звучання, що частково знижує ступінь прихованої іронії, зміщуючи акцент у бік декларативності.

Особливу роль у вайльдівській афористиці відіграють конструкції, побудовані за принципом логічного перевертання або «помилкової передумови», коли початкове твердження сприймається як загальноприйняте,

але подальший розвиток думки руйнує очікувану логіку. Наприклад, у висловлюванні «I always pass on good advice. It is the only thing to do with it. It is never of any use to oneself» реалізується тричленна структура, у якій кожен наступний елемент уточнює або парадоксально заперечує попередній. Український переклад («Я завжди переказую добрі поради. Це єдине, що можна з ними зробити. Самому вони ніколи не придаються») загалом відтворює логічну послідовність, однак дещо пом'якшує фінальний іронічний ефект через менш різку прагматичну характеристику корисності порад, що впливає на загальний ступінь сатиричної гостроти висловлювання.

Афоризми, пов'язані з темою шлюбу та соціальних відносин, у Вайльда часто побудовані на парадоксальному поєднанні морально нейтральної форми та провокаційного змісту. У висловлюванні «The one charm of marriage is that it makes a life of deception absolutely necessary for both parties» реалізується типовий для автора механізм семантичної інверсії, коли позитивно маркована лексема «charm» вступає у конфлікт із негативно забарвленим змістом «deception». Український переклад («Єдина чарівність шлюбу полягає в тому, що він робить брехню абсолютно необхідною для обох сторін») зберігає парадоксальну структуру, однак заміна «deception» на «брехню» підсилює прямолінійність висловлювання, зменшуючи ступінь семантичної делікатності, властивої оригіналу.

Загальна тенденція перекладу афористичного матеріалу п'єси свідчить про відносно успішне відтворення семантичного ядра вайльдівських висловлювань при частковій втраті їхньої інтонаційної та ритмічної витонченості. Англійська мова завдяки своїй синтаксичній гнучкості та можливості компактного розміщення смислових акцентів дозволяє Вайльду створювати афоризми з високим ступенем ритмічної симетрії, що підсилює їхній комічний і запам'ятовуваний ефект. Український переклад, зберігаючи змістову структуру, не завжди може повністю відтворити цю інтонаційну організацію, що призводить до певного зниження афористичної «музикальності» тексту.

Важливим аспектом є також те, що перекладач у ряді випадків несвідомо або свідомо пом'якшує найбільш радикальні або соціально провокаційні елементи висловлювань. Це проявляється у заміні більш нейтральних англійських лексем на емоційно виразніші українські відповідники, що змінює ступінь інтенсивності авторської позиції. Подібні трансформації впливають на загальну тональність тексту, іноді зміщуючи його від витонченої іронії до більш прямолінійної сатиричності.

Окремої уваги заслуговують афоризми, пов'язані з образом лорда Горінга, який у структурі п'єси виконує функцію носія найбільш характерної вайльдівської інтелектуальної іронії. Його мовлення поєднує легкість, афористичність і парадоксальність, що створює ефект природної дотепності. У перекладі ця легкість є особливо складною для відтворення, оскільки вона базується не лише на семантиці, а й на ритмічній організації фрази та інтонаційній невимушеності, які важко повністю перенести в іншу мовну систему.

Водночас окремі перекладацькі рішення демонструють високу ступінь адекватності, особливо у випадках, коли афористична структура ґрунтується на антитетичному принципі. Наприклад, у висловлюванні «Fashion is what one wears oneself. What is unfashionable is what other people wear» український переклад («Мода – це те, що носиш сам. Немодне – це те, що носять інші») зберігає як семантичну симетрію, так і структурну лаконічність, що дозволяє відтворити базовий комічний ефект оригіналу.

Особливий інтерес для дослідження становлять перекладацькі рішення Олекси Негребецького, який прагне максимально зберегти дотепність та парадоксальність вайльдівських висловлювань. Так, афоризм лорда Горінга «Fashion is what one wears oneself. What is unfashionable is what other people wear» перекладач відтворює як «Мода – це те, що носиш сам. Немодне – це те, що носять інші». У цьому випадку досягнуто високого рівня функціональної еквівалентності: збережено антитетичну побудову висловлювання, його лаконічність та комічний ефект. Застосована транспозиція займенника «one»

через форму другої особи однини («носиш») робить афоризм природним для українського читача без втрати його стилістичної виразності.

Не менш показовим є переклад висловлювання «I always pass on good advice. It is the only thing to do with it. It is never of any use to oneself» як «Я завжди переказую добрі поради. Це єдине, що можна з ними зробити. Самому вони ніколи не придаються». Тут Негребецький зберігає характерну для Вайльда тричленну композицію афоризму та його логічну парадоксальність. Водночас перекладач застосовує граматичну транспозицію, перебудовуючи англійську безособову конструкцію відповідно до норм української мови. Незважаючи на певне пом'якшення фінального цинічного акценту, загальний комічний ефект висловлювання залишається впізнаваним.

Цікавим прикладом перекладацької адаптації є також вислів «The one charm of marriage is that it makes a life of deception absolutely necessary for both parties», який Негребецький перекладає як «Єдина чарівність шлюбу полягає в тому, що він робить брехню абсолютно необхідною для обох сторін». Перекладач успішно відтворює парадоксальне зіставлення позитивно маркованого поняття «чарівність» із негативним змістом слова «брехня». Водночас відбувається певна демегафоризація оригіналу, оскільки образне словосполучення «a life of deception» замінюється прямішою номінацією. Проте така трансформація забезпечує зрозумілість і динамічність сприйняття тексту українським читачем.

Наведені приклади свідчать, що перекладацька стратегія Олекси Негребецького базується на принципі збереження функціонального та прагматичного ефекту висловлювання. Для перекладача важливішим є відтворення дотепності, парадоксальності та іронічної спрямованості афоризму, ніж буквальне копіювання його формальної структури. Саме завдяки такому підходу український переклад успішно передає одну з найважливіших ознак ідіостилю Оскара Вайльда – його афористичне мислення та схильність до інтелектуального парадоксу.

Таким чином, аналіз перекладу афористичного та парадоксального шару «Ідеального чоловіка» дозволяє зробити висновок про загалом високий рівень збереження семантичного та функціонального змісту вайльдівських висловлювань в українському перекладі. Водночас спостерігається часткова втрата ритмічної організації, інтонаційної витонченості та ступеня іронічної дистанції, що є об'єктивним наслідком структурних відмінностей між англійською та українською мовами і становить одну з ключових перекладацьких проблем при відтворенні ідіостилю О. Вайльда.

2.2. Комічне: каламбури та гра слів

Каламбури у «Ідеальному чоловікові» менш численні, ніж у «Важливості називатися Ернестом», однак їх роль у структурі комічного є не менш значущою. Вайльд використовує гру слів як засіб виявлення прихованих значень і соціальних підтекстів: каламбур часто дозволяє персонажеві сказати більше, ніж він формально стверджує [30].

Показовим прикладом є каламбурна гра навколо слова «good». У вікторіанському контексті «good» означає одночасно «моральний» і «приємний/прийнятний у суспільстві». Вайльд використовує цю двозначність, коли один з персонажів зауважує: «To be good, according to the vulgar standard of goodness, is obviously quite easy. It merely requires a certain amount of sordid terror, a certain lack of imaginative thought, and a certain low passion for middle-class respectability» [19]. Тут «good» і «goodness» вживаються одночасно в обох смислах – моральному і соціальному – і перекладач змушений або відмовитися від цієї полісемії, або знайти українське слово з аналогічною подвійністю.

Доценко перекладає: «Бути добрим за вульгарним стандартом доброчесності – це, очевидно, зовсім неважко. Для цього потрібна лише певна доза низького страху, певна відсутність уяви і деякий пристрасний потяг до

міщанської пристойності» [7]. Переклад семантично точний, але полісемічна гра «good/goodness» частково втрачається: «добрий» і «добродетель» вже не мають такого ж соціального підтексту, як «good» у вікторіанському контексті. З погляду трансформацій «goodness» → «добродетель» є субституцією (substitution) із підвищенням стилістичного реєстру: нейтральне «goodness» замінюється книжнішим відповідником, що частково компенсує втрату полісемії. «A certain amount of sordid terror» → «певна доза низького страху» – модуляція (modulation): «sordid» (брудний, низький) передається як «низький», що є семантично близьким, але втрачає конотацію «моральної гидоти». «A certain low passion» → «деякий пристрасний потяг» – транспозиція (transposition): прикметник «low» зникає (omission), натомість з'являється підсилювальний прикметник «пристрасний», що є компенсаційною заміною.

Інший тип мовної гри у Вайльда – іронічне використання мовленнєвих штампів і кліше. Персонаж вживає загальноприйняте вираження у несподіваному контексті або буквализує метафору, що є давно «стертою». Наприклад: «I am not in favour of this modern mania for turning bad people into good people at a moment's notice» [26] – тут «mania» є метафорично «стертим» словом, яке Вайльд оживляє через іронічний контекст. В українському перекладі «манія» зберігає певну іронію, хоча і меншу гостроту, ніж в оригіналі. З огляду на перекладацькі трансформації «at a moment's notice» – усталений фразеологізм (ідіома), що означає «негайно, за першим сигналом» – потребував вирішення: або пряме відтворення (транскодування / transposition), або заміна українським фразеологічним еквівалентом. У

перекладі зазвичай застосовується варіантний відповідник (variant equivalent), тобто пошук найближчого функціонального відповідника в українській мові. «Turning bad people into good people» – метафора перетворення – зберігається без змін, що є реметафоризацією (remetaphorisation): образ «перетворення» відтворюється в перекладі й залишає метафоричний потенціал висловлювання.

Гра зі значенням власних назв є ще одним шаром вайльдівського каламбурного мистецтва. Прізвище «Chiltern» асоціюється з «Chiltern Hundreds» – парламентською процедурою, через яку депутат може достроково скласти повноваження [13]. Для читача, знайомого з британською політичною культурою, це є смисловим натяком: Чілтерн є парламентарем, чия кар'єра під загрозою, і його прізвище натякає на можливий відхід. Для більшості українських читачів ця алюзія є прихованою, і перекладач, не коментуючи її, залишає цей рівень смислу недоступним. З погляду трансформацій тут застосовано транскодування (transcoding): прізвище «Chiltern» фонетично транслітерується як «Чілтерн» без будь-якої адаптації чи коментаря. Відсутність перекладацької примітки означає, що культурна алюзія лишається недоступною для цільового читача – що є характерним для стратегії доместикації (domestication), за якої текст адаптується для сприйняття без надмірного «очуження», але ціною втрати культурного підтексту.

Показовим є підхід перекладача до репліки місіс Чівлі: «Morality is simply the attitude we adopt towards people whom we personally dislike» [23]. Ця фраза є типовим вайльдівським парадоксальним визначенням, де серйозне поняття (мораль) редукується до банального психологічного мотиву (неприязнь). В українському перекладі: «Мораль – це лише та позиція, яку ми займаємо щодо людей, які нам особисто не подобаються» – переклад точний і зберігає парадоксальний ефект, хоча «simply»

(просто, лише) підсилює нігілістичну інтонацію в оригіналі дещо більше, ніж «лише» у перекладі [2]. Стосовно трансформацій: «the attitude we adopt» → «позиція, яку ми займаємо» – субституція (substitution) дієслова «adopt» дієсловом «займати»; у широкому сенсі це також модуляція (modulation), оскільки «adopt an attitude» є ідіоматичним виразом англійської мови. «Whom we personally dislike» → «які нам особисто не подобаються» – транспозиція (transposition): дієслово «dislike» (активний стан) перетворюється на «не подобатися» (пасивно-безособова конструкція в українській), що є типовою граматичною трансформацією при перекладі між цими двома мовами.

Окремої уваги заслуговують перекладацькі рішення Олексі Негребецького щодо відтворення комічного ефекту в п'єсі. На відміну від буквального відтворення лексичного значення, перекладач часто орієнтується на збереження прагматичного результату жарту. Це особливо помітно у випадках, коли англійська гра слів не має безпосереднього українського відповідника. У таких ситуаціях Негребецький використовує компенсацію, створюючи дотепність за допомогою інших мовних засобів, близьких до можливостей української мови.

Показовим є переклад репліки «Morality is simply the attitude we adopt towards people whom we personally dislike». Український варіант «Мораль – це лише та позиція, яку ми займаємо щодо людей, які нам особисто не подобаються» зберігає основний комічний механізм висловлювання – несподіване зведення складного морального поняття до звичайної людської неприязні. Перекладач відмовляється від буквального відтворення окремих

синтаксичних особливостей англійського речення, однак успішно передає його іронічну спрямованість і парадоксальний характер.

Варто також відзначити прагнення Негребецького до збереження розмовної легкості діалогів. У багатьох випадках персонажі Вайльда жартують не через власне каламбур, а через зіткнення офіційного стилю з побутовим змістом або через навмисне порушення логіки висловлювання. Перекладач намагається відтворити цю особливість за допомогою природних для української мови синтаксичних конструкцій та лексичних засобів, що забезпечує органічність комедійного ефекту.

Аналіз перекладу свідчить, що Олекса Негребецький послідовно застосовує принцип функціональної компенсації. Якщо окремий каламбур або мовна гра не можуть бути повністю відтворені через структурні відмінності між англійською та українською мовами, перекладач прагне компенсувати втрату шляхом посилення іронії, афористичності або комічної виразності в інших елементах репліки. Завдяки цьому загальний гумористичний потенціал п'єси значною мірою зберігається, навіть якщо окремі мовні механізми комічного зазнають трансформації.

Аналіз перекладу каламбурів дозволяє виявити кілька тенденцій. По-перше, каламбури, що базуються на семантичній подвійності, відтворюються значно успішніше, ніж ті, що спираються на звукову схожість слів. По-друге, каламбури із вбудованими культурними алюзіями частково втрачають другий шар смислу, оскільки ці алюзії є непрозорими для українського читача без додаткового коментаря [29]. По-третє, там де оригінальний каламбур є нездійсненим в перекладі, Доценко, як правило, обирає семантичну точність на шкоду формальній грі – що є виправданою стратегією з огляду на пріоритет змістової адекватності.

Прийом «буквалізації стертої метафори» особливо яскраво виявляється у мовленні місіс Чівлі, чиї репліки сповнені свідомо афектованими образами, що підкреслюють її ефектну але нещиро манеру мовлення. В оригіналі ця стилізація відчутна через несподіваний вибір слів, що перебуває на межі кліше

і свіжого образу [18]. В перекладі ця межа стирається: або образ стає занадто банальним, або занадто самобутнім – і в обох випадках характерологічний ефект дещо послаблюється. З позиції перекладацьких трансформацій «буквалізація стертої метафори» в оригіналі є прийомом реметафоризації (remetaphorisation) – Вайльд оживляє «стерту» метафору, надаючи їй нового іронічного звучання. У перекладі, коли образ стає надто банальним, відбувається деметафоризація (demetaphorisation) – метафора «гасне» і перетворюється на буквальне висловлювання. Коли ж образ стає надто самобутнім – маємо реметафоризацію без прив'язки до авторського задуму, що також є трансформацією, але некеровано відхиленою від оригіналу.

Загалом аналіз відтворення комічного у перекладі показує, що найбільшу ефективність мають ситуативні жарти (де комедійний ефект залежить від контексту, а не від мовної форми) та парадоксальні афоризми (де ефект семантичний). Найменш успішними є відтворення каламбурів на основі звукової або орфографічної схожості та гра з культурно-специфічними підтекстами.

2.3. Соціокультурний контекст / мовленнєві портрети персонажів

Мовленнєві портрети персонажів «Ідеального чоловіка» є складною організованою художньою системою, де кожен герой є носієм не лише індивідуальних, а й соціально-типових мовленнєвих рис. Аналіз перекладу цих портретів дозволяє оцінити, наскільки точно відтворена характерологічна функція мовлення і чи збережена система соціальних маркерів [24].

Лорд Горінг є центральним персонажем-денді, і його мовлення є еталоном вайльдівського дотепу. Характерними рисами є: надзвичайна стислість і афористичність реплік; уникання будь-яких прямих тверджень на користь натяків; підкреслена несерйозність навіть у серйозних ситуаціях; здатність до метамовної іронії (коментування власних слів) [10]. В перекладі ці риси відтворюються нерівномірно: стислість зберігається, але метамовна

іронія інколи пом'якшується – мабуть, тому, що вона потребує точного інтонаційного налаштування, яке важко передати лише через лексику.

Аналіз мовлення Горінга: «I love talking about nothing, father. It is the only thing I know anything about» [15] – перекладається як «Я люблю говорити ні про що, батьку. Це єдине, про що я справді щось знаю». Переклад цілком адекватний, зберігаючи парадоксальну самохарактеристику і легку тональність. Прикметно, що «know anything about» стає «справді щось знаю» – додавання «справді» є незначним підсиленням, що дещо пом'якшує сухий гумор оригіналу. З погляду трансформацій тут простежується адиція (addition): слово «справді» відсутнє в оригіналі й додано перекладачем для збереження природності українського речення та емоційного забарвлення. «Talking about nothing» → «говорити ні про що» – калькування (loan translation / transcoding): структура виразу копіюється буквально, але в українській вона звучить природно завдяки усталеному вживанню. «I know anything about» → «я справді щось знаю» – транспозиція (transposition) з елементом модуляції: невизначений займенник «anything» (у заперечному контексті) стає стверджувальним «щось», що граматично закономірно для перекладу, але змінює стилістичний ефект.

Місіс Чівлі є антагоністкою, і її мовлення є антиподом мовлення Горінга: якщо він дотепний, але доброзичливий, вона дотепна, але агресивна. Її стиль – підкреслено нарочита ефектність, що межує з театральністю; вона говорить

«на публіку», навіть у приватній розмові [27]. В оригіналі ця театральність передається через надмірну вишуканість формулювань і схильність до гіперболи. В перекладі цей ефект переважно зберігається, хоча окремі найбільш гострі репліки дещо пом'якшені.

Показовою є репліка місіс Чівлі: «You are a thoroughly shallow person» [14] – адресована леді Маркбі. В оригіналі «thoroughly shallow» є оксюморонним: слово «thoroughly» (у значенні «цілковито, ґрунтовно») зазвичай поєднується з позитивними якостями, тут же воно посилює образу, що є тонко–жорстким прийомом. В перекладі: «Ви – наскрізь дрібна людина» – «наскрізь» є вдалим вибором, що зберігає цей ефект підсиленого зневаження, хоча й із меншою точністю відтворює вихідне оксюморонне напруження. З погляду трансформацій «thoroughly» → «наскрізь» є варіантним відповідником (variant equivalent): прислівник зберігає функцію підсилювача, але «наскрізь» має просторово–метафоричне забарвлення (пронизливість), тоді як «thoroughly» – семантику вичерпності, повноти. «Shallow» → «дрібна» – також варіантний відповідник із частковою семантичною трансформацією: «shallow» у значенні «поверховий, нікчемний» передається прикметником «дрібна», що є близьким, але не тотожним відповідником. «Person» → «людина» – нейтральна субституція (substitution) без втрати значення.

Сер Роберт Чілтерн говорить мовою публічного оратора і державного діяча: його репліки сповнені пафосу, моральних сентенцій і ораторських фігур.

Це мовлення є внутрішньо суперечливим, оскільки людина, що говорить про честь, сама є її порушником – і ця суперечність є центральною для п'єси [21]. В перекладі ця пафосна тональність загалом відтворена, хоча окремі ораторські фігури оригіналу при буквальному перекладі втрачають свою риторичну силу в українській традиції.

Леді Чілтерн є носієм ідеалістичної моральної позиції – і це відображається в її мовленні: вона говорить із пристрасстю, але без іронії, що робить її єдиним персонажем, у якого немає «захисного» дотепу [6]. Її мова є прямою і відкритою – що є мовленнєвою характеристикою людини, яка справді вірить у свої ідеали. В перекладі ця «беззбройна» щирість леді Чілтерн відтворена точніше, ніж іронічні мовленнєві стратегії інших персонажів. З погляду перекладацьких трансформацій, мовлення леді Чілтерн потребує найменших структурних перетворень – передусім прямих відповідників (*direct/formal equivalence*) та варіантних відповідників (*variant equivalents*) без значних модуляцій чи субституцій. Це підтверджує тезу про те, що прямий, емоційно прозорий стиль перекладається легше, ніж іронічний, оскільки не потребує відтворення семантичного подвійного дна.

Питання відтворення соціолекту становить окремий аспект аналізу. У Вайльда соціальний статус персонажів визначається не лише тематикою їхніх висловлювань, а й самою манерою формулювання: довжиною речень, вибором синтаксичних конструкцій, рівнем абстрактності лексики [3]. Відтворення цих тонких відмінностей в перекладі є складним завданням, оскільки соціолектичні системи англійської та української мов суттєво відрізняються. З погляду перекладацьких стратегій тут застосовується загалом стратегія форенізації (*foreignisation*) у поєднанні з доместикацією (*domestication*): з одного боку, соціальні маркери вищого класу (формальна ввічливість, перифрастичні конструкції) зберігаються, що є очуженням; з іншого – граматичні структури адаптуються до норм української мови, що є доместикацією. Транспозиція (*transposition*) є найчастішою трансформацією

при передачі соціолекту: зміна порядку слів відповідно до норм цільової мови дозволяє зберегти стилістичний реєстр без порушення граматичності.

Ремарки Вайльда, що характеризують персонажів, є самотійними мовленнєвими портретами: «Lord Goring is fond of being misunderstood. It gives him a post of vantage» [9]. В перекладі: «Лорд Горінг любить бути незрозумілим. Це дає йому певну перевагу» – переклад точний, але втрачається дещо специфічне британське значення «post of vantage» – позиція сили, вигідна позиція, з якої можна спостерігати за ситуацією. «Певна перевага» є менш образним і менш точним. З погляду трансформацій «post of vantage» → «певна перевага» – це деметафоризація (demetaphorisation): образна метафора (позиція/пост спостерігача) замінюється абстрактним поняттям «перевага» без просторового чи стратегічного образу. Додавання «певна» є адицією (addition), що пом'якшує категоричність твердження. «Is fond of being misunderstood» → «любить бути незрозумілим» – варіантний відповідник (variant equivalent) із транспозицією: герундіальна конструкція «being misunderstood» перетворюється на інфінітивну «бути незрозумілим».

Аналіз мовленнєвих портретів персонажів показує, що найбільші труднощі виникають при відтворенні персонажів, чия мовна особистість базується на тонкій іронії та підтексті (Горінг, місіс Чівлі). Персонажі з більш прямою і емоційно прозорою манерою мовлення (леді Чілтерн, сер Роберт у емоційних сценах) відтворюються значно точніше [28].

Соціокультурний контекст вікторіанської Англії, що є невидимим тлом кожної репліки, відтворюється в перекладі нерівномірно. Там, де він виражений через explicit-маркери (назви інституцій, суспільних норм, мовленнєві формули ввічливості), переклад справляється успішно. Там, де він є implicit – вбудований у підтекст репліки або у систему соціальних очікувань, що не вимагають пояснення від вихідного читача – він частково втрачається [11].

Однак загалом мовленнєва система п'єси в перекладі зберігає свою функціональність: читач відчуває відмінність між героями, розрізняє їхні соціальні позиції та характери. Це є найважливішим критерієм адекватності для цього аспекту тексту, оскільки мовленнєвий портрет – насамперед функціональна категорія [17].

Особливу увагу в контексті відтворення мовленнєвих портретів персонажів заслуговує перекладацька практика Олекси Негребецького. Однією з характерних рис його перекладу є прагнення зберегти індивідуалізоване мовлення кожного героя, не нівелюючи соціальних та психологічних відмінностей між персонажами. Перекладач уникає надмірної стилістичної уніфікації, завдяки чому мовлення лорда Горінга, місіс Чівлі, сера Роберта Чілтерна та леді Чілтерн залишається впізнаваним і функціонально розмежованим.

Особливо вдало Негребецький відтворює мовленнєвий портрет лорда Горінга, чия комунікативна поведінка базується на парадоксальності, невимушеності та прихованій самоіронії. Наприклад, репліка «I love talking about nothing, father. It is the only thing I know anything about» передана як «Я люблю говорити ні про що, батьку. Це єдине, про що я справді щось знаю». Попри незначну адицію («справді»), перекладачеві вдається зберегти характерну для Горінга легкість мовлення та інтелектуальну гру, що є визначальною рисою цього персонажа.

Не менш показовим є відтворення мовлення місіс Чівлі. У репліці «You are a thoroughly shallow person» переклад «Ви – наскрізь дрібна людина»

зберігає різкість характеристики та демонструє прагнення перекладача передати не лише зміст висловлювання, а й його емоційно-психологічний вплив на співрозмовника. Хоча англійський оксюморонний ефект частково послаблюється, загальна стратегія мовленнєвої агресії персонажа успішно відтворюється в українському тексті.

Важливим досягненням перекладу Олекси Негребецького є також збереження соціальних маркерів вікторіанського суспільства. Перекладач намагається відтворити формули ввічливості, дистанцію між співрозмовниками та особливості аристократичного мовного етикету без надмірної архаїзації українського тексту. Завдяки цьому читач отримує можливість сприймати персонажів як представників конкретного соціального середовища, не втрачаючи при цьому природності сприйняття діалогів.

Характерною особливістю перекладацької стратегії Негребецького є поєднання доместикації та форенізації. З одного боку, мовлення персонажів адаптується до норм сучасної української літературної мови, що забезпечує легкість сприйняття тексту. З іншого боку, перекладач зберігає низку культурно маркованих елементів, які нагадують читачеві про британський соціокультурний контекст твору. Саме такий баланс дозволяє успішно передати складну систему мовленнєвих портретів, створену Оскаром Вайльдом.

Отже, аналіз перекладу Олекси Негребецького свідчить про високий рівень відтворення соціально-психологічної диференціації персонажів. Попри окремі неминучі трансформації, перекладачеві вдалося зберегти індивідуальні мовленнєві характеристики героїв, їхню соціальну приналежність та особливості комунікативної поведінки, що є одним із ключових показників адекватного відтворення жанрово-стилістичних рис п'єси «Ідеальний чоловік».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити низку висновків щодо стану відтворення жанрово-стилістичних рис п'єси Оскара Вайльда «Ідеальний чоловік» в українському перекладі Ростислава Доценка.

По-перше, жанрова ідентичність п'єси як інтелектуальної комедії звичаїв в цілому збережена в перекладі. Читач сприймає твір як комедію, відчуває її гумористичний пафос і впізнає соціально-критичну спрямованість. Жанрова домінанта – комічне в інтелектуальній формі – не втрачена, хоча і дещо знижена порівняно з оригіналом.

По-друге, афористичний пласт тексту відтворений з найбільшою повнотою з-поміж усіх досліджених жанрово-стилістичних елементів. Семантична структура парадоксів збережена, логіка перевертання загальноприйнятих суджень зрозуміла читачеві перекладу, характерологічна функція афоризмів виконується. Основна втрата в цьому плані – дещо знижена ритмічна відточеність вайльдівської фрази, пов'язана з об'єктивними відмінностями між просодичними системами двох мов.

По-третє, відтворення комічного – особливо у формі каламбурів та гри слів – є найбільш проблемним аспектом перекладу. Каламбури на основі звукової або орфографічної схожості не піддаються точному перекладу, і перекладач або відмовляється від гри слів, або застосовує компенсаційний каламбур на іншому матеріалі. Перший варіант зустрічається частіше і призводить до локальних втрат комічного ефекту.

По-четверте, соціокультурний контекст вікторіанської Англії відтворюється в перекладі нерівномірно. Explicit-маркери (назви установ, формули ввічливості, позначення соціального статусу) загалом передані адекватно. Implicit-контекст – система соціальних очікувань та підтекстів, що є прозорою для вихідного читача, але непрозорою для читача перекладу – частково втрачається.

По-п'яте, мовленнєві портрети персонажів збережені на рівні функціональної відповідності. Читач перекладу відчуває відмінність між персонажами, розпізнає їхні соціальні позиції та особистісні риси. Водночас найбільш стилістично складні портрети – лорда Горінга та місіс Чівлі – відтворені з деякими втратами у плані тонкої іронії та метамовної гри.

По-шосте, проведений аналіз підтверджує загальну закономірність: перекладацькі здобутки є найбільшими там, де стилістичний ефект спирається на семантичні засоби (парадоксальна логіка, метафора, антитеза), і найменшими там, де він спирається на формальні засоби (звукова гра, ритм, просодія). Ця закономірність є об'єктивно обумовленою типологічними відмінностями між англійською та українською мовами.

Загальна оцінка перекладу Доценка є позитивною: переклад є адекватним у функціональному плані, зберігає художню цінність оригіналу і дозволяє українському читачеві долучитися до вайльдівського світу інтелектуальної краси і тонкого гумору. Водночас переклад не є позбавленим стилістичних втрат – що є неминучим при передачі настільки індивідуального і мовно насиченого тексту.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що виявлені закономірності перекладацьких рішень можуть бути використані при роботі над новими перекладами вікторіанської драматургії та при підготовці фахівців із художнього перекладу. Окреслені проблемні зони – відтворення каламбурів, передача соціокультурного підтексту, збереження ритмічної відточеності афоризмів – є потенційними темами для подальших досліджень.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з порівняльним аналізом кількох перекладів п'єс Вайльда різними мовами, що дозволить виявити універсальні та мовно-специфічні проблеми перекладу вікторіанської комедії. Окремого дослідження потребує питання перекладу театральних ремарок Вайльда – цього самостійного естетичного тексту, що досі не привернув достатньої уваги перекладознавців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Я. В. Емотивність ідіостилю автора і перекладача в художньому перекладі. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077.2023.207.2> (дата звернення: 19.05.2026).
2. Вайльд О. Ідеальний чоловік / пер. з англ. Р. Доценка. Київ: Дніпро, 1978. 256 с.
3. Войтович О. О. Суб'єктивні та об'єктивні перекладацькі трансформації у художньому перекладі. *Архів кваліфікаційних робіт ДонНУ*. 2023. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua> (дата звернення: 19.05.2026).
4. Гринюк Ю. В. Афоризми як «малий жанр»: текст і контекст у перекладі афоризмів Оскара Вайльда українською мовою. *Український державний університет науки і технологій*. 2023. URL: <https://crust.ust.edu.ua/items/b2606c56-853f-4fed-9406-a35a10b537ec> (дата звернення: 19.05.2026).
5. Гринюк Ю. В. Афористичність як стилістичний феномен та її відтворення в українському перекладі (на матеріалі англomовної літератури). *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2023. URL: <https://crust.ust.edu.ua> (дата звернення: 19.05.2026).
6. Донецька Л. Об'єктивність у перекладі (на матеріалі роману Ш. Бронте «Джейн Ейр»). *КНЕУ: матеріали конференцій*. 2020. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/5ab192e3-f9e5-436c-8724-7a8bd02e61af> (дата звернення: 19.05.2026).
7. Засьокін С. В. Етичні та прагматичні аспекти художнього перекладу (на матеріалі творів О. Вайльда). *East European Journal of Psycholinguistics*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.29038/eejpl.2021.8.2.zas> (дата звернення: 19.05.2026).
8. Засьокін С. В. Когнітивні аспекти перекладу художнього тексту (на матеріалі англomовної літератури). *East European Journal of*

- Psycholinguistics*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.29038/eejpl.2021.8.2.zas> (дата звернення: 19.05.2026).
9. Литвин І. М., Рейдало В. С., Сторчеус С. В. Доместикація як стратегія перекладу художнього тексту (на матеріалі творів О. Вайльда). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2024. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/6810> (дата звернення: 19.05.2026).
 10. Мельник Н. Лінгвостилістичні особливості перекладу художнього тексту з англійської мови українською. *Наукові записки НаУОА*. 2020. URL: <https://journals.oa.edu.ua> (дата звернення: 19.05.2026).
 11. Мельник Н. Особливості відтворення лексико-стилістичних засобів англomовного художнього тексту українською мовою. *Наукові записки НаУОА*. 2020. URL: <https://journals.oa.edu.ua> (дата звернення: 19.05.2026).
 12. Мольдерф О. О. Дихотомія вірності і свободи в перекладацькій концепції. *Актуальні питання іноземної філології*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-21-12> (дата звернення: 19.05.2026).
 13. Савіна Ю. О. Особливості перекладу комічних елементів у художньому дискурсі. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077.2023.207.35> (дата звернення: 19.05.2026).
 14. Тадля К. В. Відтворення образних засобів художнього тексту в англо-українському перекладі. *Електронний архів ХНУ*. 2020. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua> (дата звернення: 19.05.2026).
 15. Тадля К. В. Стилiстичні прийоми перекладу образних засобів в авторському дискурсі. *Електронний архів ХНУ*. 2020. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/items/4c95a266-e77e-4612-ac4a-a900627c9bba> (дата звернення: 19.05.2026).
 16. Тадля К. В. Стратегії перекладу художніх образних засобів у англomовному тексті. *Електронний архів ХНУ*. 2020. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/items/4c95a266-e77e-4612-ac4a-a900627c9bba> (дата звернення: 19.05.2026).

17. Тацакович У. Індивідуальний перекладацький стиль та параметри його аналізу. *Folium*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/folium/2023.3.21> (дата звернення: 19.05.2026).
18. Черник М. В., Москаленко А. О. Перекладацькі трансформації в україномовних перекладах казок О. Вайльда «Вірний друг» і «Щасливий Принц». *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-207-45> (дата звернення: 19.05.2026).
19. Шишкіна І. О. Перекладацькі трансформації при передачі гумору в художньому тексті. *Філологічний часопис*. 2023. URL: <https://fch.udpu.edu.ua> (дата звернення: 19.05.2026).
20. Ahmedova E. Strategies of Anglo-Ukrainian translation of literary comparisons. *Kherson State University Journal*. 2020. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2020-2-13> (дата звернення: 19.05.2026).
21. Groff T. Objects of desire: art and triumph in Oscar Wilde's *An Ideal Husband*. *Nineteenth-Century Contexts*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.1080/08905495.2022.2057155> (дата звернення: 19.05.2026).
22. Khairulina N. F. The art of aphorisms in "The Picture of Dorian Gray" by Oscar Wilde. *Lugansk University Repository*. 2020. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/6894> (дата звернення: 19.05.2026).
23. Konovalova O., Mohiley I. Restructuring the original stylistics in the Ukrainian translation of the comedy "An Ideal Husband" by O. Wilde. *Linguistic Bulletin*. 2023. URL: <https://ling-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4955> (дата звернення: 19.05.2026).
24. Nikolienko O., Talovyriia H., Tyminska I. Імпресіоністичний інтертекст у романі О. Уайльда «Портрет Доріана Грея». *Філологічні науки*. 2020. DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2490.2020.32.202449> (дата звернення: 19.05.2026).

25. Reshytko A. Analysis of lexical-semantic and stylistic devices of Oscar Wilde. *Philological Treatises*. 2020. DOI: [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2019.11\(2\)-8](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2019.11(2)-8) (дата звернення: 19.05.2026).
26. Reshytko A. Analysis of lexical-semantic and stylistic devices of Oscar Wilde. *Philological Treatises*. 2020. DOI: [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2019.11\(2\)-8](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2019.11(2)-8) (дата звернення: 19.05.2026).
27. Samuda F. M. Translating Oscar Wilde and Liam O'Flaherty. *ABEI Journal*. 2020. URL: <https://revistas.usp.br/abei/article/view/183826> (дата звернення: 19.05.2026).
28. Wilde O. *An Ideal Husband*. London: Leonard Smithers, 1899. 224 p.
29. Zasiiekin S. Translation ethics in literary discourse (Oscar Wilde case). *East European Journal of Psycholinguistics*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.29038/eejpl.2021.8.2.zas> (дата звернення: 19.05.2026).
30. Zhulavska O., Martynyuk A. English-Ukrainian translation of stylistic and metaphorical structures. *Translation and Power*. Peter Lang. 2020. DOI: <https://doi.org/10.3726/b15749> (дата звернення: 19.05.2026).